

Türkiye 698 bin tonluk kabak üretim miktarıyla Dünyada sekizinci sırada yer almaktadır. Türkiye yazlık kabak üretimi bölgelere göre ya açıkta ya da örtüaltında (özellikle alçak tüneller altında) yapılmaktadır. Örtüaltı yazlık kabak üretiminin çok büyük bir kısmı Akdeniz-Ege bölgesinde sahil şeridinde gerçekleştirilmektedir.

Zengin besin içeriği ile insan sağlığı açısından önemli bir öneme sahiptir. Meyveleri bol lifli bir bitki olan kabak, bağırsakları tembel olanlar için tercih edilmesi gereken yiyeceklerdendir. Ayrıca kuruyemiş olarak tüketilen kabak çekirdekleri vitamin ve mineral maddelerce oldukça zengindir.

Bitkisel Özellikleri

Yazlık kabaklar tek yıllık otsu bitkilerdir. Bodur türler hariç ana gövdeye ek olarak, bitkinin kök boğazı kısmından yan kollar meydana gelir. Yetiştiriciliğinde tek gövdeli bodur bitkiler tercih sebebidir. Kollanan yan gövde oluşturan bitkiler istenmezler. Tohum ekiminden sonra bitkiler ilk başta iki kotiledon yaprağını toprak yüzeyine çıkarır. Önce kazık kök, daha sonrada saçak kök gelişimi başlar.

Kökler; kazık kök ve etrafında 4-6 adet arasında değişen oldukça yüzeysel olarak gelişen yan kökler bulunur. Bitkilerin gelişme durumuna bağlı olarak kökler 1-1,5 m yanlara doğru uzar. Kabaklarda köklerin % 60-70'i toprağın üst 30 cm kısmında bulunur.

Bitkiler tohum ekiminden sonra 30-50 gün sonra çiçeklenir. Bitki üzerinde dip boğumlarda önce erkek ve ardından dişi çiçekler açar. Dişi çiçekler, erkek çiçeklere göre daha büyüktür. Kabaklarda çiçekler ana gövde üzerindeki yaprak koltuklarında meydana gelir. Dişi çiçeklerin, çiçek sapından sonra meyvenin şekline göre

yuvarlak, uzun veya oval bir yumurtalığa sahiptir. Dişi çiçeklerin alt kısmında minyatür meyve şeklinde belirgin ve iri ovarium vardır.

Kabaklarda meyvelerin şekil, irilik, renk, dilimlik ve et karakterleri bakımından çeşitler arasında çok önemli farklılıklar vardır. Yazlık kabak çeşitlerinde meyveler sebze olarak değerlendirildiği normal hasat devrelerinde 10-25 cm uzunlukta ve 3-10 cm çapındadır. Yazlık kabaklarda düz silindirik meyve şekli istenen bir özelliktir.

Yazlık kabakların tohumları genellikle beyazdır. Bin dane ağırlığı 200-400 gr arasındadır. Bir kg'da 2500-5000 adet tohum bulunur.

Ekolojik İstekleri

Toprak: Kabaklar toprak isteği bakımında çok seçici olmamakla beraber çok ağır ve kumlu toprakları sevmez. Toprak pH'sı 6-7 civarında olmalıdır. Toprak 50-60 cm derinlikte işlenmelidir.

Sıcaklık: Yetiştiriciliği minimum 8-10 °C'nin altında kısıtlanır. Hava sıcaklığı 10 °C'nin üstüne çıkmadan fide dikimi veya tohum ekimi yapılmamalıdır. Tohum ekimi için toprak sıcaklığının 15 °C'ye ulaşması beklenmelidir. Optimum sıcaklık isteği 24-27 °C'dir. Ancak 18-35 °C'de sıcaklıklarda rahatlıkla yetiştirilebilir. Daha yüksek sıcaklıklarda meyve tutumu zorlaşır.

Nem: Nem bakımından pek seçici değildir. Yüksek veya düşük nemde yetiştirilebilir. Nemin %95'in üzerine çıkması durumunda mantarsal hastalıkların yayılması, özellikle külleme, mildiyö ve botrytis gibi hastalıkların artması söz konusudur.

Işık: Işığa bağımlı bir tür değildir (nötr gün bitkisidir), ancak ışıktan hoşlanır. Işıklanmanın

önemli etkisi çiçeklenme üzerinedir. Kısa gün koşullarında dişi çiçek oluşumu, uzun gün koşullarında erkek çiçek oluşumu artar.

Yetiştirme Tekniği

Toprak Hazırlığı ve Ekim-Dikim: Yetiştiricilik yapılacak alanın çok iyi bir şekilde sürülmüş olması gereklidir. İlkbahar ve Sonbahar yetiştiriciliğinde dikim yapılacak yerin pullukla derin sürüm yapılması gereklidir. Ekim-dikimden 15 gün önce 15-20 cm derinlikte işlenir. Fide ile yetiştiricilik yapılıyorsa fide dikilecek çukurlara organik gübre atılır, ya da sıraya ekimde sıra üzerilerine organik gübre uygulaması yapılabilir.

Kabakta aralık ve mesafeler: Kol atmayan ve toplu halde büyüyen kabak fideleri 80-120 cm sıra arası 40-60 cm sıra üzeri mesafeler verilerek yerlerine dikilir.

Dikim zamanı: İlkbaharda son donlardan sonra yazlık kabakların dikimleri ve yetiştiriciliği rahatlıkla yapılmaktadır (Nisan-Mayıs ayları). Ege ve Akdeniz Bölgesinde; Tek Ürün yetiştiriciliği; örtüaltında (mini tüneller) Kasım ayında dikimleri yapılmakta, Nisan-Mayıs aylarına kadar hasatları yapılmaktadır. Çift ürün yetiştiriciliğinde; Sonbahar (Ağustos sonu Eylül başı) ve İlkbahar dönemlerinde (Şubat sonu-Mart ayı içerisinde) yapılmaktadır.

Bakım İşleri

Sulama: Damlama sulama şeklinde yapılmalıdır. verir. Ekolojik koşullar kurak giderse aşırıya kaçmamak şartıyla bitkilerin ihtiyacı oranında sulama yapılır. İlk meyveler görüldükten sonra sulama işi büyük önem taşır. Kabak meyveleri çok hızlı büyüdüğü için sulamayı oldukça sık aralarla ve mümkünse 3-4 gün aralarla yapmak

bitkinin gelişmesi ve verim bakımından çok faydalıdır.

Yabancı Ot Kontrolü: Ekim-dikim öncesi ve sonrası değişik herbisitler kullanılabilir. Ayrıca toprak yapısı ve sulamaya göre otlama olması durumunda çapalama ile yabancı ot kontrolü yapılabilir. Ayrıca koyu renkte malç kullanımı da yabancı ot kontrolü için etkilidir.

Gübreleme: Mutlaka toprak tahlili yapılmalıdır. Toprak hazırlığı esnasında 4-5 ton/da çiftlik gübresi verilmelidir. Toprak analizi sonucu dekara verilecek saf gübre miktarları:

	N	P ₂ O ₅	K ₂ O
Açıkta	8-12 kg/da	10-15 kg/da	10-12 kg/da
Serada	10-15 kg/da	12-18 kg/da	12- 15 kg/da

Fosforun tamamı taban gübresi şeklinde, azot ve potasyumun 1/3'ünü fosforla birlikte, 1/3'ünü ilk çapada (ilk dişi çiçeği görme aşaması), 1/3'ünü de ilk çapadan yaklaşık 1 ay sonra verilir. Fakat mutlaka toprak tahliline göre gübreleme yapılmalıdır.

Tozlanma ve Döllemeye Yardım: Çiçek yapısından dolayı meyve tutumu arılarla sağlanmaktadır. Arılar 15 °C üzerinde çalışırlar. Yeterli bir meyve tutumu için, eğer çevrede arı yoksa, 4-5 dekara bir arı kovani yerleştirilmesi yararlı olacaktır. Arıların çalışmadığı dönemde hormon uygulaması yapılmaktadır.

Zirai Mücadele: Kabaklarda görülen en önemli hastalıklar; külleme, mildiyö, kabak sarı mozaik virüsü (ZYMV), fusarium, zararlılar ise nematod, kırmızı örümcek, trips ve afidlerdir. Ayrıca zararlılara, hastalıklara ve virüslere dayanıklı çeşitler kullanılmalıdır.

Hasat ve Pazara Hazırlama

Yazlık kabakların vejetasyon süresi 90-120 gün arasında değişmektedir. Fide dikiminden 30-40 sonra hasat başlamaktadır. Meyveler çok çabuk büyüdüğünden güneşli hasat yapılmalıdır. Bitkinin gelişme durumuna göre 10-16 defa hasat edilmektedir. Yazlık kabaklarda meyve uzunluğu 10-25 cm meyve çapı 3-5 cm aralığında hasat yapılır. Hasat büyüklüğüne gelmiş olan yazlık kabak meyveleri sabah ve akşam saatlerinde meyvelerin sapı bıçakla veya makasla kesilerek hasat edilirler. Bitki başına 3-4 kg ürün alınabilir. Açık da yapılan yetiştiricilikte dekardan 4-6 ton yazlık kabak hasat edilebilir. Örtüaltı yetiştiriciliğinde ise 6-12 ton arasında verim alınabilir.

Muhafaza

Yazlık kabak meyvesi oldukça hassas ve nazik bir meyvedir. Meyve hasat edildikten sonra dehidrasyon ve su kaybı görülür ve çok çabuk bozulmaya başlar. Su kaybını azaltmak için, meyve hasadından sonra meyveler hızla soğutulmalıdır. Depolamada optimum saklama koşulları sağlanmalıdır, 5-10 °C sıcaklık ve %95 nem de en fazla 10 gün süreyle depolanabilir. Depolamada 2. haftadan sonra meyvelerde sararma, büzülme ve çürümeler meydana gelmektedir.

🏠: Alparslan Türkeş Bulvarı, No: 492
33740, Erdemli / MERSİN
🌐: <https://arastirma.tarimorman.gov.tr/alata>
@: alata@tarimorman.gov.tr
☎: 0 324 518 00 52
📠: 0 324 518 00 80

T.C.

TARIM ve ORMAN BAKANLIĞI

Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü

Alata Bahçe Kültürleri Araştırma Enstitüsü

Yazlık Kabak Yetiştiriciliği

Dr. Çetin NACAR

Mersin-2022